

MAI AMERIKAI KÜLTÖK

ROBERT LOWELL

AZ UNIÓ HALOTTAIÉRT „RELINQUUNT OMNIA SERVARE REM PUBLICAM”*

Az ódon Dél-Bostoni Akvárium
hósvatagban áll most. Bedesztkázták betört ablakait.
A szélirányt mutató bronzcsukáról félig lekopott a pikkely.
A száraz tartályokban levegő.

Valaha orrom csigamód mászott az üvegen;
kezem bizsergett,
hogy szétpukasszam az ijedt,
kezes halak orrából áradó buborékokat.

Kezem visszarándul. Még most is gyakran
sóhajtozom halak s hüllők sötét, alant —
tenyésző világa után. Múlt március egy reggelén
a bostoni városi park fémezett, új drótkerítéséhez

szorultam. A rács mögött felhorkantak a
sárga exkavátor-dinoszauruszok, amint
alvilági garázsukat ásva, tonnaszám
dobták felszínre a gyept s a pépes föld csomóit.

Boston szívében parkolóhelyek
burjánzanak, megannyi városi homokdomb.
Narancsszín, puritán-töksárga gerendák
övezik az Állami Parlament zengő épületét,

mely az építkezés fölött remeg, szemben Shaw ezredessel
és harangorcájú néger gyalogosaival
St. Gauden rengő polgárháborús domborművén,
melyet földűcoltak a garázs földrengése ellen.

Két hónapra rá, hogy Bostonon átmeneteit,
az ezred fele már halott volt;
az avatásnál
William James szinte hallotta bronz négeri lélegzetét.

* Az Unió az északi államok szövetségét jelenti az amerikai polgárháborúban.
A latin mottó értelme: „Mindent odahagytak a haza szolgálatában”.

Emlékművük, mint szálka
a város torkán akadt.
Szikár az ezredes,
mint az iránytű.

Dühös ébersége, mint ökörszemé,
agáré enyhén feszült figyelme;
mintha bosszantaná a gyönyör,
fuldoklik magán-jogáért.

Túllépett már a korlátokon. Örömet leli az ember
különös, szép erejében, hogy meg tud halni az életért —
mikor halálba viszi fekete katonáit,
meg nem hajolhat.

Új-Anglia ezer kisvárosának füves főterén
öreg, fehér templomok őrzik a gyér,
tisztá lázadást; rongyolt lobogók
bélelik a temetőket, hol a Köztársaság Nagy Hadserege nyugszik.

Az elképzelt Északi Katona kőszobrai
évről évre karcsúbbodnak, megifjodnak —
darázsderekúak, muskétájukra dőlve bóbiskolnak,
pofaszakállasan eltűnődnek...

Shaw apja nem akart emlékművet,
elég volt neki az árok,
ahová fia testét vetették,
ahol porlad „koszos négereivel” együtt.

Közelebb van az árok.
Nincs emlékmű itt az utolsó háborúból;
a Boylston Streeten fényképreklám
mutatja a fortyogó Hirosimát

egy páncélszekrény fölött: íme a „Szikla”,
mely túlélte a robbanást. Közelebb a tér.
Televízióm elé kuporodva nézem:
a néger iskolások beesett arcai mint léggömbök lebegnek.

Shaw ezredes
buborékon lovagol
az áldott
virradatra vár.

Az Akvárium nincs többé. Roppant,
uszonyos autók rontanak elő, mint halak, mindenütt;
szervillás szörnyek
siklanak olajozottan.

ÓRIÁSFENYŐK

Hegyek mozognak, folyók
sietnek. Csak mi
nem mozdulunk.

Gondolataink, mint óriásoké —
felhők, csillagok éjjel.

S a nevünk — torokhangon ejtett, groteszk
nevek — Hamlet, Og — szótagtalanok.

S egyenként pusztulunk, gyökerünk
egerek rágják szét. S ledőlünk.

S túl lassúak vagyunk a halálnak, így hát
elkövesedünk. Vagy túl gyorsak,

mint gyertyák a tűzben. Magány
az óriás sorsa. Már régóta várunk

valakire. S minthogy várunk, bizonytal
kell lenni valakinek, ki ha megérint,

ágaink meghajolnak; kezeknek,
melyek összeszednek; egy szellemnek,

kinek könnyűek vagyunk, mint galagonyaág.
Ó, ha még van valahol költő,

most jöjjön! Állunk az Óceán partján, mint
nagyra mött szüzek, leányok,

kik csillagokat, felhőket forgatnak fejükben,
tűnődve, kinek is tetszhetnének.

LAWRENCE FERLINGHETTI

* * *

Szüntelen kockáztatva kinevettetést,
halált
valahányszor a költő
a közönség feje fölött
leng
s mint légtornász
rímeken kúszik egy drótig
amit előre kifeszített önmagának
és szemsugarakon egyensúlyozva
arcok tengere fölött
átlépeget
a nap túlsó oldalára

közben persze bokázva
villámgyorsan szedve a lábát
s egyéb tüneményes trükköket előadva
mindezt anélkül hogy
bármit is másnak nézne mint ami

Mert ő a mindenek fölötti realista
kinek feltétlenül fel kell fognia
a feszes igazságot mielőtt megmozdulna vagy
továbblépne
a felé a még magasabb
pont felé ahol
a Szépség áll komolyan
várakozva
hogyan megkezdi halálmegvető ugrását

Kicsi
charliechaplin-emberke ő
akinek talán sikerül elkapnia
a szépséges partner örök formáját
amint az szétvetett tagokkal
úszik a lét üres legében.

ALLEN GINSBERG

VERS-
rakéta

„Rakd bele a csillagokba!”
GREGORY CORSO

Öreg hold szemeim újak az ember-tapodta hold
már nem Búsképű Rómeó részeg folyóban, Dilis Pierre
szemöldöke, bamba hold
Ő a Mennyben lehetséges hold amelyhez a nevek időtlen
konstellációiból először elérünk
ahogy Isten lehetséges ahogy Minden lehetséges úgy
más életet is találhatunk.

Hold politikusok és föld az örökkévalóságban zokogva s háborúzva
bár Hollywood rikoltozó örültjei egyetlen csillagot sem
zavarnak
román olajmagnások titkos üzleteket kötnek petyhüdt zöld
Plutó-lakókkal —
kényszermunkatáborok a Saturnuson kubai forradalmak a Marson?
Egymás mellett a régi élet meg az új, vajon a Katolikus Egyház
megtalálja-e Krisztust a Jupiteren
örjög-e Mohamed az Uranuson befogadják-e Buddhát
a lomha planéták
s találunk-e virágzó Zoroaszter-kultuszt a Neptunuson?
Miféle szörnyű világegyetemes egyház új terve születik
a haldokló pápa agyában?
Egyedül a tudós az igazi költő nekünk adja a holdat

SZERELMES VERS: ÉN MEG TE

Semmi sem teljesen függélyes, vízszintes, négyszögű:

a járomfák meghajlanak, a keresztgerenda
eleve ingatag, egyetlen

darab sem illik a másikba egész
pontosan, réstelenül-simán és elgörbült

szögek táncolnak a felületen:
megannyi kukac. De én nem vagyok

ács, a Krisztusát! Magamnak
építettem a tetőt, húztam fel a

falakat, magamnak raktam le
a padlót, s magam akasztódtam

föl e házban. Én táncoltam
bíbor hüvelykkel ezen a

házavató murin, erős
szeszemtől, dühtől ittasan.

Ó dühöm szögeit bele-
köptem művem állványzatába:

nem dőlt le. Egyetlen mámoros percre
vízszintes volt és függőleges, szilárd,

négyszögű, teljes és igaz. Aztán
felsikoltott és áthatott a fán,

elcsúszott, ferdén, rosszfelé.
Istenverése. Valóságos pokol,

de én terveztem, én fűrészeltem ki,
én szögeztem össze és én

élek benne, amíg meg nem öl.
Bal tenyeremet még odaszögezhetem

a baloldali keresztághoz, de
nem csinálhatok mindent egymagam.

Kellett valaki segítség jobb kezemhez:
egy szerető, egy társ, egy asszony, egy Te.

Gömöri György fordításai

JEGYZET

Robert Lowell (1917—) a legismertebb amerikai költők közé tartozik. Bostoni születésű, Bostonban és New Yorkban élt; a vietnami háborúval szemben elfoglalt álláspontja a mai amerikai politika ellenzékéhez sorolja. Már első verseskötetével Pulitzer-díjat nyert.

Az itt közölt vers „Az Unió halottaiért” című verseskötetéből való.

Louis Simpson jamaicai születésű amerikai költő. A Columbia egyetemen tanult, később több utazást tett Európába. Jelenleg Berkeleyben tanít, a kaliforniai egyetemen.

Lawrence Ferlinghetti San Franciscóban él, a beat-költők csoportjának kiadója. Ginsberggel és Corsóval közös kötete jelent meg a Penguin sorozatban. Allen Ginsberg a leghíresebb beatnik-költő, ma már szinte a világ minden táján járt, még Prágában és Moszkvában is. Nevét először „Üvöltés” című hosszabb költeménye tette ismertté, amelyből a Híd is közölt részleteket. A „Vers-rakéta” Ginsberg Kaddish című kötetéből való.

Alan Dugan New Yorkban született és eddig három verseskötete jelent meg, mindhárom a Yale University Press kiadásában. Pulitzer-díjas, ösztöndíjjal egy évet Rómában töltött. A kritikusok a legígéretesebb amerikai költők között tartják számon.